Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummer 15 öre

8 ÅRG.
N:r 50

TIDEVARVET

13 DEC.
1930

TIDEVARVET

den 13 December 1930 innehåller:

Rätt till arbete.
Ledande artikel.
*
En ohövlighet.
Om striden vid Kungl. Dramatiska Teatern.
*
Fram till adolescenstiden.
Ur *Charlotte Bühlers* bok
Ungdomsårens själsliv.
*
Realistiska idealister.
Bokanmälningar av **Mia Leche.**
*
En banbrytare.
Till Adolf Loos' sextioårsdag
av **Elsa Björkman-Goldschmidt.**
*
Göteborgs H. S. B. fem år
av **Svea Olson.**
*
Konsten att välja.
Från le Corbusiers skrifter.
*
Näktergalen och den konstgjorda fågeln.
Gerda Lundequist läser till musik en saga av H. C. Andersen.
*
Vi gör vårt bästa.
Om en pojkklubb i Norrköping.
*
Giv våra barn hem
av **En Moder** ur arbetarklassen.

Till Tidevarvets postprenumeranter att observera.

På det att Tidevarvet utan avbrott skall komma till Eder från 1931 års början, uppskjut icke att insända till Ert postkontor närslutna prenumerationsblankett, vederbörligen ifylld. Prenumerationspriset är som förut 6 kr. pr år. För den som föredrar att prenumerera halvårsvis medför detta icke som förut någon förhöjning i priset, som sålunda för halvår blir 3 kr.

Presentkorten rekvireras på Tidevarvets expediton, Slussplan 1—3, STOCKHOLM 2.

För all rekvisition från expeditionen erinras om

Tidevarvets postgironummer

1544

En del av upplagan följes av en bilaga.

Inför Tidevarvets 1931.

Inför årsskiftets allvar har Tidevarvet åter på hjärtat ett ord till sina läsare. Tidevarvet har alltid — så långt det varit oss möjligt från vår utsiktspunkt och med vårt lätträknade sidantal — velat följa och spegla tidens rörelser och söka tyda dem i deras sammanhang med varandra och med framtiden. Tidevarvet har tagit upp de frågor, som enligt vår mening varit de angelägnaste för ansvarskännande medborgare att fatta ståndpunkt till, för att så vitt möjligt föra in sina synpunkter i diskussionen och vid avgörandena.

Tidevarvet stöder sig ej på något parti. Den kallar sig en radikal politisk tidning. Den utgår från medborgarstaten som skall erkänna var människas lika rätt inom samhället och var människas personliga ansvar mot detta samhälle. Vi tro att fördjupandet av denna demokratiens idé är vår tids stora uppgift. Den får icke förvanskas av makt- och klassintressen. Den måste omsättas till verklighet på samhällslivets olika områden.

Har Tidevarvet haft något att säga Eder under den längre eller kortare tid Ni känt det? Tag då även för det kommande året del av och stöd dess strävanden. Och glöm heller ej presentkorten för dem Ni tror skulle vilja göra Tidevarvets bekantskap.

Under den tid som gått ha vi känt kontakten med våra läsare ökas. Det är på denna kontakt vi bygga då vi nu, efter ännu ett år av erfarenhet, snart gå att börja vår nionde årgång.

Det dimhöljda Europa.

Av *Elin Wägner.*

Det vore mycket roligt om man kunde rapportera uppklarnande väder nu till jul över Europas politiska himmel. Men det högsta man kan säga är att diskussionen är mycket livlig över rustning och avrustning, över politiska kombinationer och rykten men även över uppslag att avvärja det hotande kriget man talar om.

Det värsta med denna diskussion är dock att det icke är någon sådan. Från lägret där man tror på säkerhet genom rustning, komma oföränderligt samma argument likt projektiler över i fredslägret, och om pacifisterna komma med nya uppslag och planer bli de aldrig upptagna till diskussion. Det är på förhand klart att de måste tystas eller stampas ner.

Frankrikes krigsminister i den förra och nuvarande ministären Maginot höll för något mer än en vecka sedan ett fredstal där han åter talte om att den säkraste fredsgarantien låg i kedjan av gränsbefästningar mot Tyskland som nu »fullbordas under så gynnsamma omständigheter». (Vilka?) Samma dag talte Poincaré som vanligt till veteranerna om att de måste vara vaksamma så att segern inte rycks dem ur händerna. Man kan alltså ännu tala om seger i Europa.

När fransmännen tala om fred, mena de säkert fred, åtminstone i Europa om också inte i Indokina. Men när ryssarna samtidigt hålla försvarsvecka och tala om självförsvar mot hotande kombinationer av emigrantryssar, hemliga sabotörer inom landet samt franska och engelska generalstaber, vad mena *de* då?

Man skrattar i Europa mer eller mindre tvunget åt det dåligt underrättade ryska folket, som tar dylika historier på allvar. Men innan man skrattar, får man ändå komma ihåg att om ryska ledningen diktat denna historia, så har den stulit den ur den verkliga historien för föga mer än tio år tillbaka, då Frankrike och England stödde de ryska emigranterna med folk, sakkunskap och framförallt med pengar. Att det är sant, vet ryska folket eftersom de slagits med emigrantgeneralerna själva. Och det ger en viss trovärdighet åt alla avslöjanden i den vägen, om falska eller förstorade. Den som varit i elden, tror på röken förstås.

Vi ha förut redogjort för Englands hållning vid den sista förberedande avrustningskonferensen och för den kris som därför uppstått med Tysklands ombud. Under de fortsatta förhandlingarna har det

(Forts. å sid. 6)

SLOTTS THÉ
(det finbladiga théet)
ÄR PRODUCERAT I DE TROPISKA HÖGLÄNDERNA OCH SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPÄDASTE SKOTTEN Å THEBUSKEN

konsum gröna bilar med goda bullar

Den halta flickan.

Memoarer kunna skrivas på många olika sätt. Marika Stiernstedt till exempel har sitt för sig. Hon berättar om sin gröna ungdom utifrån sin nuvarande objektiva värdering av vad som kan vara kultur-, litteratur- och personhistoriskt intressant däri. Hon tar väl vara på allt, vilket läsaren med tacksamhet konstaterar, när han märker hur mycket han på det sättet fått reda på om en värld som icke var hans egen. Puck Munthe har åter sitt sätt, men det kan man icke rekommendera till efterföljd. Det kan lyckas för *en* fåfäng egocentriker, tack vare sin skicklighet och sin charmanta mask som underdoktor, att tjusa publiken, men skulle han bilda skola, bleve densamma demaskerad och utkörd.

Selma Lagerlöf åter har sitt sätt för sig. När hon skildrar sina barndomsår på Mårbacka i den nu utkomna boken *Ett barns memoarer* gör hon en roman av dem. Den tioåriga Selma, som tänkes berätta sin historia på *sitt* sätt, med *sitt* språk och ut från *sin* föreställningsvärld, blir en liten romanfigur, som visserligen är nära släkt med den vithårigå doktor Lagerlöf men som denna icke helt identifierar sig med. Intet av vad författarinnan vet, när hon sextio år senare sitter på Mårbacka och skriver ut memoarerna kommer fram i skildringen, åtminstone icke direkt. Lilla Selma berättar att hon ansef ett stort, vitt herrgårdshus med skiffertak och ett förmak som man kan dansa i, då det är kalas, vara det finaste hon vet, men hon tillägger icke: tänk om jag då kunnat ana, att jag en gång skulle få bygga mig ett Mårbacka efter min barndoms drömmar.

Hon berättar om sitt tidigt mognade beslut att ägna livet åt att skriva romaner, men utan att låtsa om hur hon sedan verkligen satte det i verket. Det är intressant att få höra att detta beslut mognade samma dag som hennes första guvernant meddelade henne, att den mera erfarna efterträderskan förklarat lilla Selma vara ett mycket vanligt barn utan något som tydde på författarbegåvning.

I historien om den lilla halta Selma, som gråt ett dygn för att hon måste fara på bal, och sedan fick sitta hela tiden, kommer det tydligt fram hur ett viljestarkt barn, då det är stängt från den lätta fotens triumfer, koncentrerar sig på att vinna ersättning på annat håll. Betydelsen av just *den* lilla flickans hälta är säkert stor för svenska litteraturen.

Kapitlet om kortspelet avslöjar den överraskande hemligheten, att flickan Selma ansåg sig äga en avgrund av ondska inom sig med slemmiga odjur, som började röra på sig den gången då hon förlorade i priffe och i fullt raseri, mot bättre vetande anklagade sina medspelare för falskspel.

Sedan dess tillät hon sig icke mer att bli ond...

Med en utomordentlig medvetenhet och viljestyrka tyckes barnet ha format sin karaktär och sin livslinje efter de händelser som mötte henne tidigt i livet.

På Mårbacka äro löjtnant och fru Lagerlöf medelpunkt i en stor krets av barn, ständig familjefaster, annan släkt, guvernant, husmamsell, tjänare och farande främmande. Man ser det patriarkaliska familjelivet mycket klart för sig i en rad avsnitt, vart och ett sammanhållet kring en minnesvärd händelse. Selmas morbror har kysst en gift fru på ett kalas och får därför en indignerad korg av guvernanten som älskar honom. Löjtnanten firar födelsedag, blir sjuk eller faster Nana berättar gamla historier.

Det lustiga är att fast man vet hur det går för huvudpersonen i romanen är man lika ivrig att få höra henne själv berätta fortsättningen.

Devinez.

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

TANDLÄKARE

Tandläkare
Folke Jakobsson
(Medl. av Sthlms tandl.-förening)
Sturegatan 10 (hörn. av Humlegårdsg.)
Mottagn. enl. överensk. pr tel.
Ö. 503. 4 tr. (hiss).

Tandläkare *T. Lagerholms*
Tandklinik
Drottningg. 50 (vid Klarabergsg.)
Högmodern utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.
BILLIG TANDVÅRD
Öppet 9—7, lörd. 9—4. Tel. 4 48

ADVOKATER
Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Herkulesgatan 14 (f. d. L:a Vattug.)
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. 147 99, 24 24

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24

Gymnastikdräkter
av trikå till alla åldrar, av tyg på beställning. Stort lager av N. F. K.-livstycket för barn och vuxna.
Promenadskodon, bredare o. smalare, med och utan klack, finnes och kan beställas i
Anna Ahlströms
Manufaktur- och Sybehörsaffär
GÖTGATAN 95. Tel. Sö. 31 184

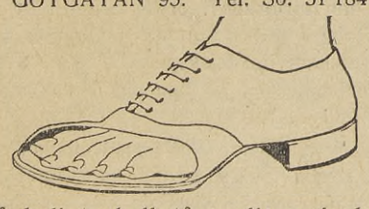

Så ledigt skall tårna ligga i skon.

Olga Elmdahl
MODEMAGASIN
Kungsgatan 53. Tel. 108 51
STOCKHOLM

La fleuriste
6 Malmtorgsgatan 6
Tel.: Norr 62 96, 25.

Den 13 dec. 1930.

Rätt till arbete.

I Soc.-Dem. framställdes härom-dagen »en vädjan till de gifta kvinnorna för de arbetslösa». Där omtalas den extra arbetskraft, som anställes inom affärsvärlden på grund av julhandeln och man påtalar den låga avlöning som ett sådant arbete ofta betingar. Orsaken härtill anses vara, att många, som inte direkt äro beroende av sitt arbete, önska förtjäna en penning till julens utgifter, och man utpekar då särskilt de gifta kvinnorna. De skola avstå från denna förtjänst till förmån för de arbetslösa, det är orätt att beröva dem all julglädje, det är hårt »att få julkakan ryckt ur munnen på sig av sådana, som icke direkt lida nöd».

Redan Sofokles skrev:
»Du, som hör till vårt jordesläkte,
medan än du i världen strövar,
ej jag prisar ditt öde sällt!»

Och livets sorg och människornas grymhet, lidandet och nöden sprida alltjämt sina skuggor över tillvaron. De stora motsatserna framhålla ännu skarpare kravet på ansvar. Och det är inte underligt, om de arbetslösa känna en viss bitterhet mot det samhälle, som förvandlat julens budskap om evigt ljus och frid till en jättereklam för minuthandlare, som med alla medel vill uppegga en köpstark njutningslystnad.

Oaktat det fruktansvärda allvar situationen innebär, är det inte utan ett leende — fast vemodigt — som man erfar samhällets sätt att reagera. Man vädjar till de gifta kvinnorna. Deras är alltså skulden, hos dem ligger möjligheten att råda bot. Vanans makt förvillar omdömet. Man behöver inte gå så långt, att man söker arbetslöshetens orsaker i den ekonomiska krisen, vilken återigen har sina rötter i världskriget! Vi kunna bara fråga, *varför* skulle just de gifta kvinnorna inte få arbeta? För att de inte lida nöd, säger man. Det må lämnas därhän. Men är *det* skälet, då borde ingen, man eller kvinna, som äger förmögenhet, få arbeta, så länge där finns arbetslöshet. Det är konsekvensen. Arbetet blir då endast den medellöses möjlighet att livnära sig, arbetet i sig självt blir ingenting. Och det är ohållbart. Låt oss alla äga rätt till arbete! Men låt oss arbeta för ett samhälle, som förverkligar den rätten.

Göteborgs H. S. B. fem år.

Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening har i Göteborg ej verkat mer än 5 år, men på denna tid hunnit uppföra ej mindre än 10 kvarter med sammanlagt 900 lägenheter. Denna förening, i dagligt tal kallad HSB, uppför som bekant smålägenheter med en av hyresgästerna sparad liten summa som grundplåt och ett stort lån av staden, som gör byggandet av dessa stora hus till en lyckad verklighet.

Femårsdagen firades med att inbjuda en del intresserade att se HSB:s senaste fastighet, som den första oktober i år togs i besittning av alla sina hyresgäster. Kvarteret heter Nybygget och ligger uppe i de s. k. Masthuggsbergen, som ge en vid utsikt över Göteborgs hamn och bakom blånande berg.

På vägen upp går man förbi dessa i Göteborgs förstäder så vanliga hus, som på slutet av 1800-talet byggdes mest för lägenheter på ett rum och kök. Är det ej betecknande för den tiden att på trähus med de anspråkslösaste utrymmen sattes maskinsirade bräder över och under fönstren, meningslösa påhäng, som ingen haft glädje av att göra? Husen se också trista och tunga ut.

Jag kom fram till Nybygget och fick en känsla av befrielse. Ljus, klar och ren reser sig den stora byggnaden från en avsats i berget. De långa horisontala linjer, som bildas av de många fönstren, äro på några ställen avbrutna av trappfönstrens vertikala linjer, väggarnas gråvita bräder ligga i varannan våning vågrätt, i varannan lodrätt — det är all dekoration. Men man står inför något, som i all sin enkelhet är vackert och gör en glad. Proportionerna ha klarhet och behag.

På gården, som begränsas av de tre stora byggnadslängorna, möts man ju av en väldig majoritet av fönster, men därför har man också en stor och ljus gård, en trevlig gård, där soptunnorna gömma sig bakom en mur som småningom nog får klängväxter och där marken ordnats för plantering mellan de stenar, som fått bli kvar av berggrunden.

Byggnaden har ritats av den unge schweiziske arkitekten Roth (en elev av Le Corbusier) och fru Ingrid Wallberg, som särskilt intresserat sig för köken och fått fram förträffliga typer, som på minimalt utrymme ge en inventiös och genomtänkt inredning liksom god belysning. HSB:s byggnadschef herr Ture Blomqvist har byggt huset och när vi gå omkring i lägenheterna påpekar han bl. a. hur den minsta typen: 2 rum, minimikök och badrum vunnits på samma golvyta som gamla lägenheter med ett rum och kök. Husmodern är nöjd med det lilla kök, där hon har allt inom räckhåll och ständigt varmt vatten. Hyran för denna lägenhet är 61,50 pr mån. efter en insats i byggnaden av 1,050 kr.

En annan typ har 1 rum, kammare och så stort kök, att där finnas både matbord och symaskin. Den största typen har 1 rum, 2 kammare och minimikök. Dess hyra är 85,50 pr mån. och den har fordrat en insats av 1,400 kr. Till varje lägenhet hör badrum, vilket var och en bör kunna förstå, att en kroppsarbetare behöver bättre än någon annan. I hyrorna ingå värme och varmvatten till diskbänkar, tvättställ och badkar hela året samt en mindre del för successiv kapitalbildning.

Man visade oss pannorna, som sprida sin värme till elementen i hela huset, tvättstugan med sina lätthanterliga, tystgående maskiner och — i rummet intill — torkställen, som behändigt skötos fram. Man kan här på 4 timmar tvätta och torka en tvätt, som förut beräknats ta två dagar.

En liten trevlig lunch av endast råkost — om man undantar kaffet! — bjöds i ett stort rum, avsett för att Nybyggets folk där skall kunna ha sina fester.

Till slut vandrade man ännu högre upp i det bebyggda berget, kom till en plats alldeles vid Göteborgs vidsträckta folkpark, Slottsskogen, och med en utsikt, än ståtligare än Nybyggets, en utsikt över havet.

Här samlades man för att se det första sprängskottet till den byggnad HSB härnäst får färdig.

Svea Olson.

En ohövlighet.

Vi tala om världsteatern för att få en åskådlig bild av den mångskiftande tillvaron. Och den institution, som kallas Kungl. Dramatiska teatern, har väl tillkommit för att ge svenska folket, närmast huvudstaden, en sammanfattning av de tilldragelser, som där utspelas av olika karaktärer och temperament. I dagarna har allmänheten fått bevittna ett improviserat drama, framfört bakom kulisserna med teaterchefen Wettergren och premiäraktören Anders de Wahl som innehavare av huvudrollerna. Några andra skådespelare, en regissör och en styrelse utgöra bakgrunden. Stycket handlar om ett gräl mellan två herrar, som båda anse sig »ha rätt». En mycket vanlig företeelse, som i sig själv inte ådrager sig någon särskild uppmärksamhet. Det är bara ett uttryck i en av de långa skrivelserna, som vi fästa oss vid, det av teaterchefen ofta upprepade ordet »disciplinär». Vi förstå, att det betecknar välbehaget över en viss maktfullkomlighet, d. v. s. den begränsade makt, som måste använda sig av yttre tillhyggen för att dölja något, som den saknar. Vi se genast för oss en skolmästare med pekpinne på katedern i en småbarnsklass, en gammaldags skolmästare, som inte hunnit följa med den nyare pedagogikens uppfostringsmetoder. Är det en skådespelare på den stora världsteatern, som vänder sig mot en annan enligt hans mening underordnad skådespelare! Eller är det chefen för Kungl. Dramatiska teatern, som så tilltalar en konstnär av rang, vars roller han dock icke kan spela — alldeles oberoende av vem som för övrigt »har rätt»! I vilketdera fallet som helst blir helhetsintrycket för den oangående allmänheten, hur till synes formell klumpighet — här adjektivet disciplinär — förråder svaghet och enbart verkar som — *en ohövlighet.*

Frisinnade Kvinnors Riksförbunds

ordinarie Centralstyrelsemöte äger rum i Stockholm **lördagen och söndagen den 10—11 januari 1931.**

SÖDERMANLANDS
ENSKILDA BANK
DEPOSITIONS- KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING
mot högsta gällande ränta.
Solidarisk Bank. Grundad 1865.

S. E. F:s Stockholmsavdelning
ELDBEGÄNGELSEBYRÅN
SVEAVÄGEN 25, 2 tr. (hiss)
Öppen 10—4.
Lördagar och helgdagsaftnar 10—2.
Norr 22 00 för eldbegängelser, urnor och kolumbarienischer.
Norr 22 80 för upplysningar och medlemsanmälningar.
Engångsavgift 10 kr., för begravningsförsäkrad 5 kr.
Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro och Hälsingborg.

Trötta fötter behöva stödjas.

Låt inte ett par värkande trötta fötter förstöra julglädjen utan prova ut ett par fotstöd, som stöder fötterna på ett mjukt och behagligt sätt.

Ni kan med fullt förtroende vända Er till vår Wizard-fotspecialist och låta henne dels närmare visa Er det lätta, böjliga Wizardfotstödet av handvalsat läder och dels tala om för Er hur det verkar.

Fotspecialisten, som kostnadsfritt står till Er tjänst med råd och upplysningar, träffas dagligen mellan 10—12, 1—5 e. m.

Bestäm Er för redan i dag att tala med fotspecialisten!

Inga trötta fötter i jul!

Wizardavd. Tel. Norr 316 03.

Lagersons
Kungsgatan 4, andra huset fr. Sturepl.

Konsten att välja.

Från le Corbusiers skrifter.

Funktionalismen är ju det namn Sverige givit den bekanta internationella rörelsen inom arkitekturen. Det har blivit ett slagord och det är lätt att se vad rörelsen vill. Den är ju så enkel. Men alla ha ej lätt att uppfatta själva innebörden i det enkla.

Den franskschweiziske arkitekten *le Corbusier,* som väl är »funktionalismens» främste förkämpe, har i ett par innehållsrika böcker formulerat sina tankar och strävanden och formulerat dem i en så klar, koncis, och enkel stil, att de verka som teser. Det har därför varit frestande lätt att göra en del utdrag ur hans böcker: »Vers une architecture» och »L'art décoratif d'aujourd'hui». Jag lämnar utdragen i översättning och hoppas att de ge den klara belysning över det ej blott moderna, utan tidlösa, det väsentliga, ge något av den stigande kraft, som jag, trots invändningar, är tacksam att ha förnummit i böckerna.

Karin Tegel.

*

Arkitekturen är ett av människans mest trängande behov, därför att huset alltid varit det oumbärliga.

De ursprungliga formerna äro vackra former, därför att de klart låta sig läsas.

Man använder sten, trä, cement, man gör hus, palats, man konstruerar. Uppfinningsförmågan arbetar.

Men plötsligt är det något som tar mitt hjärta, som gör mig gott; jag är lycklig, jag säger: »Det är vackert». Detta är arkitektur. Konsten är där.

Mitt hus är praktiskt. För det har jag att tacka ingenjörerna liksom för järnvägarna och telefonerna. Mitt hjärta är ej berört.

Men murarna höja sig mot himlen på ett sätt att jag blir rörd därav. Jag känner avsikten. Den är mild, brutal, vänlig eller världslig. Stenarna säga mig det. De fästa mig vid denna plats och mina ögon se. Mina ögon se något som uttrycker en tanke. En tanke som förklarar sig utan ord, utan ljud, men enbart genom geometriska former, som stå i proportion till varandra. Dessa proportioner ha intet att göra med något ovillkorligt praktiskt eller beskrivande. De äro en matematisk skapelse av en ande. De äro arkitekturens språk. Med råa material efter en mer eller mindre nyttig plan, som verkat överväldigande, har man byggt upp något, som rört mig. Det är arkitektur.

Den arkitektur, som är aktuell, arbetar med bostaden, det vanliga, vardagliga hus, som behövs för vanliga nutidsmänniskor. Den låter palatsen falla. Det är ett tidstecken.

Det standardiserade är en frukt av logik, analys och samvetsgrant studium.

En stor epok har nyss börjat.

En ny anda finns.

Industrien, inträngande som en flod, vilken flyter mot sitt öde, för till oss nya verktyg, lämpade för denna nya epok, livad av en ny anda.

Den stora industrien bör sysselsätta sig med byggen och tillverka serier av delar till hus.

Huset skall inte mer vara så tungt och kraftigt att det gör anspråk på att trotsa seklen, det skall inte vara praktfullt för att visa rikedomen, det skall vara ett verktyg liksom automobilen blivit ett verktyg.

Varje varelses första instinkt är att skaffa sig ett bo. De olika klasser, som verka i samhället ha icke mer något lämpligt hem, varken arbetaren eller den intellektuelle.

Lösningen på den sociala jämvikten, som rubbats i vår tid, är en byggnadsfråga: arkitektur eller revolution.

Lögnen är outhärdlig. Man går under i lögnen.

Förr var det dekorerade föremålet sällsynt och dyrbart. Nu finns det i massor och billigt. Förr fanns det en mängd av enkla föremål och de voro billiga, nu äro de sällsynta och dyra. — Fabrikören har fördel av att betala en dekoratör för att villa bort bristerna i sina varor, förtaga materialets torftighet och distrahera ögat.

Inte bara detta överflöd av falsk rikedom är något orent, utan framförallt är böjelsen att dekorera allt omkring sig något falskt och förvänt.

Befrielse från det överflödiga vi ha omkring oss, skall lämna ett tomrum, ett tomrum, som skall skapa denna tystnad, som är gynnsam för det inre arbetet. Konstverket skall där finna sin atmosfär. Genom att ej störa denna atmosfär, skall man visa den vördnad man är skyldig konsten.

Klargöra för sig vad som är överflödigt och kasta bort det. Överflödigt är det som tjänar till intet. Allt vad som väcker och beveker gör tjänst.

Kultur är ett resultat av kraften att välja.

Fram till adolescenstiden.

Ur Charlotte Bühlers bok, Ungdomens själsliv.

En ny instinkt vaknar med puberteten. Där den omedelbart är så utpräglad och så bestämt inriktad som hos primitiva folk, för den också omedelbart gossen och flickan samman. Nästan *utan att välja* riktar sig denna kärleksinstinkt på första bästa exemplar av det motsatta könet. Ju mindre några själsliga strängar vibrera med, desto mera ohämmat härskar ögonblickligen den rena könsdriften. På högre kulturståndpunkt är könsdriften inte med ens färdigutbildad och beredd till funktion. I stället framträder den ganska oklar och mångskiftande, splittrad på olika riktningar, ja, verkar i omvänd riktning, tills den efter lång utveckling blir *målmedveten.* Men i det ögonblicket är bejakandets tid kommen med inre ro.

Det är alltså av betydelse att den för full utveckling erforderliga längtansperioden kommer till full mognad. När den uteblir och i stället övergången från barn till mognad i hastigt förlopp befästes i kroppsliga realiteter, kommer kulturutvecklingen till korta. Ty icke genast mättad åtrå, utan en lång period av ostillad längtan driver fram intresset för kulturella värden, för natur, konst och vetenskap, driver till att sätta sig ideella mål, som leda utöver vad driften begär.

Låt oss göra detta rent pedagogiskt klart: När pubertetstidens oro kommer över det hittills i sitt inre lugna barnet, störtar så mycket yttre invant tillsammans. Motståndslöst låter det sig drivas hit och dit, utan att förstå sig själv. Men nu finns det två vägar att gå, vi kunna kalla dem den yttre och den inre. På den förstnämnda får motståndslösheten breda ut sig över hela människan. Utan att hålla sig själv i tygeln och utan att tillåta någon som helst auktoritet att göra det låter man sin oro rasa ut, vild, rå — släpper på alla nya känslor och föreställningar, söker upp bjärta upplevelser, bjärta intryck och kommer aldrig till sig själv. På den andra vägen däremot öppnar sig då och då ett lyckligt ögonblick, som innebär möjlighet till lyssnande, till stillhet, till uppmärksamhet. Ögonblick, då ett intryck, det må vara från naturen eller från konsten eller från kärleken, för ett ögonblick stannar drifternas oro och rastlöshet och i stället länkar uppmärksamheten in på det egna jaget. I dessa lyckliga ögonblick föds alldeles nya möjligheter i den mänskliga tillvaron: stämningsupplevelser, personliga upplevelser. Och samling, självbehärskning blir åter en möjlighet.

Båda vägarna ha sina faror. — När det motståndslösa »att leva ut sig själv» hotar att ta överhand, måste en uppfostrare försöka bringa sin skyddsling till medvetenhet. Om ett fortskridande förråande skall kunna undvikas, måste en jagupplevelse äga rum — för att åstadkomma självbesinning och ge utgångspunkter för en medveten självuppfostran.

Den »inre vägen» har också sina faror. Den får inte leda till ett fortsatt dubbelliv, den numera så vanliga personlighetsklyvningen. Lika nödvändig och önskvärd som vändningen mot den egna inre världen är, lika farlig kan den bli, om den unga människan lämnas åt sig själv. Jag tror mig kunna räkna de föräldrar och uppfostrare, som under denna omvandlingstid på rätt sätt taga notis av sina skyddslingar. — Den omedelbara följden av vad som händer under denna tid är ett *dubbelliv,* som den unge börjar föra. Här är å ena sidan yttervärlden, å andra sidan en inre värld, här nykter vardaglighet med kall logik och realitet, där hemlig fridag, fantasifyllda drömmerier, önskningar, begärelser, djärva planer. Här klart dagsljus, där hemlighetsfull skymning. I det inre byggs en egen värld, alldeles bredvid den omgivande. Mitt i vardagens larm, med skola och arbete, går en varelse omkring som har upplevt sig själv som något helt annat än det lekande, skolarbetande, mångsysslande barnet. Hur härligt är det inte att få slita sig lös från omgivningen och bygga på denna andra värld. I en nykter, ovänlig och hård omvärld är detta nyupptäckta rike en skatt, som vi inte får beröva en ungdom. *Men man måste vara medveten om farorna,* måste *lära känna den unga människan och komma henne till mötes. Arbetsolust och den hos ungdomen så ofta* klandrade bristen på energi äro de alltför närliggande följder, som måste övervinnas. Och ännu betänkligare är det om den *vaknande sinnligheten ger fantasien fria tyglar.*

Det är bara en vän eller en dyrkad människa som skulle förmå att upplysa och ordna detta böljande kaos, att frammana självbesinning och vårda all ädel grodd, att ur all ändamålslös önskan och längtan få fram en målmedveten vilja, riktad mot höga ideal. — I allmänhet blir det en äldre människa — om hon kan finnas — som mest osjälviskt kan höra på och har mest erfarna råd.

Men aldrig dör drömmen om den jämnårige vännen. — Redan i 14—15-årsåldern kan som en blixt den tanken lysa fram, att man måste hålla sig ren och fri för att stå redo för den stora kärleken. Mer och mer träder denna inställning segrande fram — och bryter till sist igenom i *ungdomstiden,* adolescentia, men då med en helt ny karaktär. Nu har det sinnliga förmält sig med det själsliga och den stora längtan efter komplettering blir gripbar.

Så ha vi hunnit fram till *ungdomstidens längtan,* som är helt olika mot övergångstidens. Under *mångskiftande strider tar människans själsligt-kroppsliga enhet* gestalt. Dessa livets båda sidor, som under övergångsåren utvecklade sig skilda från varandra, mötas nu och ta sig uttryck i fullständigt andra former än i övergångsårens längtan.

V. Upplevelse.

I sin första stämningsupplevelse *förnimmer* sig den unga människan för första gången medvetet, liksom hon i jagupplevelsen för första gången får *veta* något om sig själv.

Man talar ofta och med en särskild tonvikt nuförtiden om *upplevelse. Spranger* anser att därmed ofta inte menas något annat än ett slags impressionistisk uppfattning. Och ofta är det nog så. Men inte enligt ordets ursprungliga och djupa mening. *Upplevelse är den medvetna människans erfarenhet, upplevelsen är en djup och medveten erfarenhet av själsliga förlopp.* Under fullt avnjutande, uppmärksamt och långsamt kan man uppleva en stämning, en bok, ett konstintryck, naturen, en smärta, en lycka. Man ger sig helt *med sitt hela väsen, odelat, oavkortat.* Vad som först kom över en *omedvetet, blir kvarhållet och indrucket i sin fulla betydelse och sitt fulla djup.* Häri ligger motsatsen till ett hastigt impressionistiskt uppfattande och det därmed förbundna hastiga intellektualiserandet av ett intryck. I upplevelsen ligger också en motsats till den färdighet som vinnes ur allt yrkesarbete, färdigheten att fortast möjligt avfärda alla intryck, att hastigt avgöra varom en fråga rör sig och lika hastigt bestämma, ordna upp, utnyttja. *Upplevelsen* står också i motsats till barnets sätt att i leken ila från intryck till intryck utan att dröja någonstans. *Den allt mera sällsynta kraften att ge sig helt åt ett intryck,* att hålla det kvar, att *innerligt tillägna sig det* — allt detta *ligger i upplevelsen,* som så skarpt skiljer sig både från leken och från ett yrkesmässigt uppfattande av användbara fakta. Upplevelsen betyder *en samverkan från människans hela inre,* en samverkan av alla annars isärsträvande funktioner — den betyder *insatsen av hela personligheten.* Det är detta som är det betydelsefulla i varje mognadstid, dessa möjligheter till samling, till inåtvändhet, till utveckling och utbredande av det *inre livet.*

Adolescenstiden, då för första gången den fulla medvetenheten uppträder samtidigt med full kraft och frimodighet att taga emot, är upplevelsernas benådade tid. Den första kärleken är blott en, om också den viktigaste av dessa upplevelser. Ty den är det verkliga och fulla svaret på, den är motpolen till den rastlösa längtan, som bröt fram med pubertetstiden.

Men också annat blir i adolescenstiden till upplevelse. Framförallt naturen. Och jämte naturen böckerna, och konsten. Intrycken bli av sådant djup och genom sin friska kraft så beständiga, att alla senare förblekna fortare. — Den djupa lycka, med vilken adolescenstiden kan uppleva lyrik, kan i senare år förstås endast av de därför särskilt begåvade.

Men den starkaste uppievelsen blir dock *människorna.* Icke endast som den som söker kompletteringen är den unga människan nu inställd mot

Årets **mest berömda** bok:

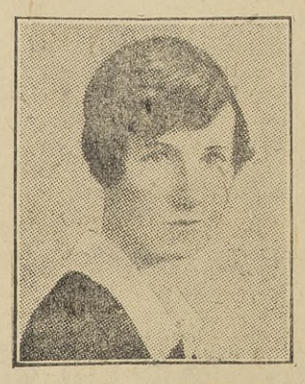

"Nora Hoults

humor, medkänsla och varsamma ömhet gjuter *ett betagande skimmer* över hennes nya roman

En kvinnas hand har slagit mig

man känner sig gripen, men ej nedtryckt och förstämd, man känner sig renad och luttrad och nästan böjd för att försöka bli en bättre människa.»

RAGNAR SJÖBERG
Sydsvenska Dagbladet.

Berömd i

Dagens Nyheter, Stockholms Dagblad, Svenska Dagbladet, Nya Dagligt Allehanda, Stockholms-Tidningen, Göteborgs Morgonpost, Reformatorn och Ny Tid för

mästerlig teckning av mannen-advokaten, hustrun och barnen samt för dess stillsamma humor och dess varma förståelse.

4:e uppl. 5:75, inb. 8 kr. Presentband 10 kr.

HÖKERBERGS

Vi stå till tjänst

BAGERI

H-T-Bageriet — Humlegårdsgat. 25 — Tel. Norr 25 19

BARNEKIPERING

Helles Barnekipering
Sveavägen 108
(mitt emot Stadsbiblioteket)
Tel. Vasa 72 32
Välsorterat lager.
Egna tillverkningar.

BEGRAVNINGSBYRÅ

A.-B. Begravningsbyrån STANDARD
är
»Sjukkassornas Begravningsbyrå»
och håller därför **de lägsta priserna.**
4 KORNHAMNSTORG 4
Tel. 40 81, 40 82.

BOKBINDERI

C. J. Påhlmans Bokbinderi
Inneh.: C. D. CARLSSON
Specialité: Handbundna band för offentliga och privata bibliotek! Humana priser!
Sergelgatan 4 — Stockholm
Telefon 96 84 Etablerat 1842

MÅLARSKOLA

Atelier Modern
Etablerad 1915.
UTLÄNDSKA METODER.
Porslins- och Sidenmålning, oljeminiatyr- och gobelinmålning.
Nybrogatan 44 II, Ö. 78. Dagmar Ström.

OPTIKER

Glasögon Optiker BJÖRNÖ
58 ODENGATAN 58 (vid Odenplan)
Enda specialaffär i Vasastaden.
OBS.! SVENSKA AFFÄRSMETODER.

parfymeri AROMA
kungsgatan 13

SLIPERI

NORRMALMS SLIPERI
Regeringsg. 92 — Tel. 147 87
Utför slipning av alla slags
Saxar, Knivar, Kirurgiska Instrument etc.
Noggrant arbete! Humana priser!

SÄNGKLÄDER

SÄNGKLÄDER
Filtar, Täcken, Madrasser, Fjäder, prima från 2:25, 1/2 Dun fr. 6 kr. Glansull, Tagel, Krollsplint m. m.
EMELIE BLOMGREN
Döbelnsgatan 46 — Tel. N. 156 60
STOCKHOLM

TVÄTTINRÄTTNING

Den omtänksamma Husmodern
vänder sig alltid till
LUNDA Tvättinrättning
Telefon: Drottningholm 20 och 190.

Elisabeth Bergstrand-Poulsen

HISTORIER OM GAMLA MÄNNISKOR OCH UNGA

Häft. kr. 6: 75, inb. 8: 50.
halvfr. band 17: —.

Gurli Hertzman-Ericson

Den tysta gatan

Häft. kr. 5: 75, inb. 7: 50.

Elisabeth Högström-Löfberg

Den hårda rutan

Häft. kr. 4: 75, inb. 6: 25.

NORSTEDTS

människorna. Att uppleva det mänskliga, de själsliga möjligheterna, de tusende skiftningarna i själslivet, sådana upplevelser bli ett behov. Och dessa upplevelser ha sin rot djupt i själsliga möten, som äro milsvitt långt från allt kroppsligt. — En människa som personligt och vördnadsbjudande ideal är den första pubertetstidens allena verksamma läkedomsmedel; också i denna senare period är det ett viktigt element. Men alltmer får den jämnåriga omvärlden, de andliga upplevelserna och framförallt det egna, skapande arbetet en än större betydelse.

*

Härmed avslutas dessa citat från Charlotte Bühlers bok. — I dagarna har i bokserien Natur och Kultur utkommit en bok med titeln *Ungdomens själsliv* av doktor *Johannes Alforn* (N. o. K. 2: 25), som till stor del behandlar samma problem och även bygger på Charlotte Bühlers forskning. Vi glädja oss åt detta värdefulla tillskott till vad som finns på svenska av psykologisk litteratur.

Näktergalen

och den konstgjorda fågeln

Stockholm har åter fått höra Gerda Lundequist. Hon var Konsertföreningens gäst i söndags och läste Andersens saga Näktergalen med musik av Winternitz. Fru Lundequist har förut läst den fem gånger i Göteborg och två i Malmö. Nu i Stockholm! Och en enstämmig press omtalar en storartad succès, vilket ytterligare understrykes därigenom att recitationen upprepades på onsdag vid Konsertföreningens abonnemangsafton.

Gerda Lundequist förde oss till sagans värld. Där berättade hon för oss om kejsaren av Kina, som ville höra näktergalen sjunga, men sedan fick en praktfull konstgjord fågel, prydd med guld, silver och ädla stenar och som kunde sjunga samma stycke hur många gånger som helst, bara han blev uppdragen. Och kejsaren och hela hans hov beundrade den konstgjorda fågeln för hans sång och hans skönhet. Tills den en vacker dag gick sönder och aldrig kunde riktigt lagas. Men längre fram, när kejsaren inför dödens närhet lärde känna livets allvar, kom den verkliga näktergalen igen och gjorde honom frisk med sin sång genom makten av det levande i allt som är äkta.

Gerda Lundequist, vår stora tragedienne, fängslade oss med en målande och älskvärd humor för att till sist låta oss gripas av livets majestät, dess höghet, dess krav på sanning och äkthet. Vi måste både skratta och fälla tårar. Hon gav oss en underbar och fulländad tolkning av den fina satiren, vars framförande för att bli en helhet ställde höga prov på hennes stora konst. Vi lyssnade beundrande till hennes djupa, klangfulla stämma, mäktig av alla toner. Men Gerda Lundequist visade oss på livets stora konst. Ty hon har själens äkthet.

En banbrytare.

Med anledning av Adolf Loos' 60-årsdag den 10 dec.

Det finns olika slag av vägbyggare. Det finns sådana som kommer när utsikten är fri och okända händer redan lagt de första stenarna; det finns sådana som kommer ungefär samtidigt som, kanske litet före, den stånkande ångvälten, bakom vilken den stora folkmassan redan kan tränga fram.

Och det finns sådana, vars händer trevar sig blodiga i täta snår, sådana som har anat och trott på en vidare utsikt medan den ännu var alldeles fördold och igenvuxen.

Adolf Loos.

Till det senaste slaget hör *Adolf Loos.*

Adolf Loos är arkitekt. Han födes i Österrike 1870 och sedan han fullbordat sina studier for han till Amerika där han i tre år arbetade som murare och möbelritare. Vid hemkomsten år 1898 började han att gå till storms mot det bestående byggnadssättet och predikade renhet i linjerna, ämnesanpassning, ändamålsenlighet. Särskilt gick han lös på alla ornament som han betecknade som förbrytelser. Han fordrade i tal och skrift att hantverkare och kvalitetsarbetare skulle befrias från det inkompetenta förmyndarskapet som de voro underkastade av »konstnärligt tecknande arkitekter och fantiserande konsthantverkare». — »Ornament» måste bli liktydigt med ett öknamn, ett glåpord! — Loos skrädde inte orden — men ännu mindre de vedersakare, som från alla håll angrepo honom. Man får inte glömma att Loos verkade i Wien — barockens förlovade land — och att wienarna värjde sig mot det nya som de kände vara i antågande som mot en personlig fiende. Det hus som Loos uppförde mittemot Hofburg, uppväckte med sin stränga, enkla fasad en sådan storm som väl sällan en byggnad åstadkommit. Men just angreppets häftighet visade att Loos — som Almquist — hade »satt en vass värjudd på samtidens ömtåligaste nerv». — Det var mer än arkitektur. Det gällde en ny anda.

År 1913 lyckades Loos att med egna medel öppna en arkitektskola och han fick snart begejstrade lärjungar och anhängare från Tyskland, Frankrike och Italien. Men så kom kriget och gjorde slut på skolan. År 1908 hade Loos blivit förhindrad att tala i tyska »Werkbund» och ännu 1918 hade inget tyskt förlag velat trycka hans skrifter, korta bitande, ofta paradoxala essayer. Kort därefter utgavs de emellertid i Frankrike — tryckta på tyska. Och i år — 1930 — ges det i Innsbruck ut en ny tysk upplaga därav under namnet »Trotzdem!» — I trettio år har Loos fått vänta innan hans omgivning var färdig att ta emot hans budskap.

I våra dar tycks oss det han ville säga så enkelt och naturligt: I förgångna århundraden har vi tagit modellerna till våra bostäder från slott och kyrkor — de lärde oss torn och tinnar, snirklar och girlander. Vår tid vill nu ha sitt eget uttryckssätt. En ny klass — arbetets — med nya ideal har vuxit fram. Låt träet, låt järnet, låt stenen och murbruket tala för sig — menar Loos.

»Adolf Loos har givit oss den kulturella grundläggningen för modern arkitektur», skriver Wiens numera mest berömde arkitekt, professor Josef Frank, »men den är inte begränsad enbart till en modern arkitektur i våra dar utan den är så vid och omfattande att den — så som den har gällt för förgångna tider — också kommer att behålla sitt värde i framtiden . . .»

Författaren Stefan Zweig skriver med anledning av Loos' 60-årsdag: »Explosiv i sina ord — produktiv i sitt arbete, visar Loos i sina skapelser lika mycken vidsynt, måttfull harmoni, som i sitt sinne energisk och passionerad revolt, alltså den härliga enhet av blod och ande som ensam och allena kan frambringa liv och livaktighet . . .»

Elsa Björkman-Goldschmidt.

Vilket?

Naturligtvis AMAFLOR
Champoneringspulver

För såväl ljust som mörkt hår i paket à 35 öre.

Mötesplatsen.

Göteborgsavdelningen av F. K. R.

Som ett led i det av föreningen påbörjade studiet i jordfrågor, vilket inleddes med rektor Hermelins föredrag: Samhället och Jorden, höll fil. kand. *Carin Bülow* den 3 dennes ett inledningsföredrag byggt på vissa, av inledarinnan gjorda undersökningar rörande fastighetsvärdestegringen i Göteborg.

Hon gav därvid en hel del intressanta stickprov ur denna nu pågående undersökning. Bostadsfrågan följer storstaden som skuggan människan — framhöll inledarinnan — och allt efter dess olika formation utvecklar sig också frågan. Bland mängden av sifferexempel och

---

Mia Leche:

Realistiska idealister.

Gurli Hertzman-Ericson: Den tysta gatan. Norstedts förlag.

Waldemar Hammenhög: Esther och Albert. Natur och Kultur.

Gurli Hertzman-Ericson och Waldemar Hammenhög, båda skildrare av småborgerlig miljö, äro vad stilart och teknik beträffar varandra så olika som möjligt. På skilda vägar nå de emellertid samma mål: att lyfta vardagsödena till det lidandets allmänmänskliga plan, där den triviale hantverkaren går luttrad genom självrannsakans skärseld och där den lilla flickan från slaktarbutiken finner sitt rätta jag, sedan hon avstått från en konventionellt tillfredsställande lösning av en erotisk konflikt.

Det finns, om man vill använda en enkel och schematisk indelningsgrund, egentligen bara två novellistiska metoder: den måleriska, som framkallar syneffekter, och den som huvudsakligen koncentrerar framställningen på dialogen och på analysen av det själsliga utvecklingsförloppet. Hammenhög hör till den senare kategorien. Han är visserligen en minutiös miljöskildrare, såtillvida att han i minsta detalj räknar upp föremålen i ett rum eller namnen på de gator där handlingen försiggår. Men hans stil ger inga visuella intryck. Om vi vid läsandet av hans bok tycka oss se Mästersamuelsgatan och Jakobsbergsgatan är det för att vi redan äro förtrogna med stadsdelen ifråga, så att blotta upprepningen av topografiska fakta väcker minnesbilder inom oss. Berättelsens verkan uppnås inte genom någon målande och medryckande framställning, utan först och sist genom en rent intellektuell, litet torr psykologisk analys. Det är fel när man så starkt framhävt romanens karaktär av stockholmsskildring — vad som tilldrager sig i »Esther och Albert» kunde lika väl ha utspelats i Berlin eller i Chicago.

Gurli Hertzman-Ericson däremot är — liksom Marika Stiernstedt — en boren miljöskildrare. Hon kan beskriva ett hem så att vi se hur var och en av de olika människorna sitta, stå eller röra sig därinne. Hennes berättarkonst påverkar inte blott våra synnerver utan alla våra sinnen. När bokens människovänliga norrländska talar, höra vi hennes hembygds sjungande dialekt i våra öron. När vi få veta att gåsen på slaktare Weises familjefest var välstekt och knaprig, tycka vi oss känna den läckert feta smaken mot vår gom, liksom vi förnimma de blandade odörerna från blomstersängarna i den gamla skådespelerskans trädgård och surströmmingsångorna från fru Poppius' norrländska rit i brygghuset.

Om det är något man skulle vilja anmärka mot fru Hertzman-Ericson, är det att hon ger för mycket utrymme åt det måleriska. Det finns inte någon riktig proportion mellan å ena sidan bakgrundens bredd och fyllighet och å den andra sidan den extraktartade sammanfattningen av människornas öden och äventyr. Prologen upptager nästan hälften av bokutrymmet, själva dramat ges i förkortning, och »vad sedan hände» sammanföres i en dialog på slutet.

Men den ojämna fördelningen av små och stora händelser får ju sitt berättigande genom boktiteln, ty den vidlyftiga prologen är just »Den tysta gatans» historia. Här, liksom i »Huset med vindskuporna», har författarinnan särskilt lagt an på att få fram den psykiska atmosfär av vilken hennes gestalter tagit intryck.

Det är ett festligt galleri av småstadstyper man möter i boken. Ett konserverande för att icke säga konservativt drag vidlåder i allmänhet skildraren av den småborgerliga idyllen. Här skiljer sig emellertid Gurli Hertzman från sina kolleger i genren. Hon är — i den mån man skymtar hennes egna drag bakom bokens gestalter — en i ordets bästa mening modern människa, fördomsfri, human och tolerant, så som endast den är, vilken förstår och älskar människorna. Hon är för sann för att skönmåla och hon tvekar inte att nämna tingen vid deras rätta namn. I denna bok skildrar hon en liten rädd och förtryckt flickunge, som i livets avgörande ögonblick växer med sitt lidande tills hon vågar det otroliga: att försmå den räddningsplanka som räckes henne i form av ett äktenskap utan kärlek, för att välja den dubbla bördan av hårt arbete och moderskap utan vigselring.

Vid sidan av huvudmotivet, Esters historia, gruppera sig i andra planet de övriga av den tysta gatans invånare. Förtjusande är framförallt bilden av sättarens familjeliv, lyckligt i sin ambitiösa fattigdom, tack vare glimtarna från Ellen Keys och Nietschzes idévärld och den sunda sinnligheten i en het och ärbar äktenskaplig erotik.

Man skulle bara önska att de individuella ödena inte så hastigt uppslukades av skildringens breda kollektivism. Dörrarna till de låga husen öppnas på glänt men stängas alltför fort igen. Direkt otillfredsställande i sin knapphet är historien om den unge baronen och en av stadens enkla döttrar — här försiggår ett självmordsförsök, ett ungt pars förening vid sjukbädden, ett giftermål, utan att man egentligen delgives någonting annat än själva sakförhållandet. I porträttet av den gamla skådespelerskan har författarinnan däremot inte sparat på färgerna. Denna drastiska person är visserligen inte alldeles ny i litteraturen, men hon är storartat tecknad med sina malätna teaterperuker, sin cigarrökning och sitt dunkla förflutna — man tycker sig se henne på scenen i Karin Swanströms skepnad! Hon är den tysta gatans överåriga enfant terrible men samtidigt berättelsens goda ängel, som leder ut liten Ester i det fria, till den bana av törnen och lagrar som blir hennes öde.

*

När en författare, som hitintills varit ett oskrivet blad, plötsligt slår igenom med en bok på fyrahundra sidor, vill man gärna söka efter hans andliga härstamning. Men det är inte lätt att i detta fall spåra några förebilder. Waldemar Hammenhögs bok liknar egentligen ingenting, som hitintills kommit ut i tryck. Rent tekniskt påminner den litet om en enda av Arnold Bennetts böcker — »Clayhanger». Det finns hos Hammenhög något av den engelska för-

uppgifter kunde man läsa ut hurusom det under vissa förhållanden kan arta sig så, att gamla hus ge mer än nybyggen. Av denna anledning söker sig också kapitalet till spekulation i stället för husbyggande. För sin del ansåg inledarinnan lösningen av dessa problem ligga i en rationalisering av byggnadsarbetet, så att vi verkligen komma fram till moderna arbetsprinciper. Subvention i bredd med rationalisering borde med all sannolikhet kunna åstadkomma en sjunkande hyresnivå.

Den livliga diskussion, som därpå följde, vittnar gott om intresset för hithörande frågor. Föreningen hoppas, att genom sin studiekurs kunna komma därhän, att medlemmarna nå fram till ett bättre förstående av denna brännande tidsfråga, än annars skulle vara fallet, inför ett så stort komplex av frågor, som sammanhänga med våra bostadsförhållanden och allt vad därtill hörer.

Val av styrelse för det kommande arbetsåret förrättades.

Till ordf. valdes fröken Greta Cardell, övriga ledamöter blevo fru Rut Adler samt fröknarna Virginia Raymond, Elsa Skäringer och Sigrid Olson. Suppleanter: fruarna Edit Hulthén och Frida Andersson. Revisorer: fröknarna Stina Lind och Selma Bergqvist med fröknarna Hanna Holmberg och Karin Freding, som suppleanter. Till suppleanter vid det kommande centralstyrelsemötet valdes fröknarna Wenzel, Skäringer och Raymond.

Sekreteraren.

*

Föreläsningar om *Råd och handgrepp vid hemsjukvård* ha hållits i Lindome av dispensärsköterskan syster *Lisa Hammarquist* den 1:sta, 2:dra och 4:de december, å Ekered, Anderstorp och Hällesåker på inbjudan av *Frisinnade Kvinnor* och *Socialdemokratiska Ungdomsklubben* därstädes. Föreläsningarna, som åtföljts av praktiska demonstrationer, ha varit mycket instruktiva och ha omfattats med stort intresse av äldre och yngre.

Vi gör vårt bästa.

Nu skall jag berätta om *en pojkklubb i Norrköping*. Den är inte särskilt för arbetslös ungdom — den är väl snarare ägnad att i barndoms- och ungdomstid stärka sådana krafter, som om möjligt skall kunna övervinna arbetslösheten.

Klubben har vuxit upp vid Fröbelinstitutet i Norrköping, från början under hägn och vård från en av dess lärarinnor, fröken Anna Holmberg. Hon har barn och ungdom mellan 7 och 17 år i sin klubb. Egentligen få de inte stanna så länge som upp till 17, men de be sig kvar, och det blir svårt att neka dem. Annars vill fröken Holmberg, att de så mycket som möjligt skola övergå till andra klubbar och sammanslutningar för att få litet större vyer och intressen.

Klubben skall vara en samlingsplats två à tre gånger i veckan, dit pojkarna kunna gå på eftermiddagen efter sitt andra arbete. Somliga av dem måste hjälpa till och försörja sig som springpojkar och annat och få således ganska svårt att komma ifrån förrän fram emot kvällen. D. v. s. den minsta gruppen 7—12 år får naturligtvis inte hålla på så länge utan skickas hem i tid! Det brukar vara ungefär 20—30 pojkar, ja, ibland ända upp till 40.

Vad Anna Holmberg framförallt vill väcka är eftertanke, men den framkallar hon inte genom att ge goda råd och ideliga förmaningar. Allt är lagt på självutveckling och frihet. Hon nekar aldrig pojkarna något, säger inte, att de bära sig tokigt åt och att det skall vara så eller så, utan de få själva bestämma, hur de vilja ordna det för sig.

Genast när man kommer in i klubbrummet faller deras stolta och friborna deklaration en i ögonen. På väggen står nämligen ett anslag med devisen: *Vi gör vårt bästa.* Som valspråk ha de nu *Sanning och godhet.* Och de följa de lagar, som de själva ha stiftat.

I bortre delen av klubbrummet stå hyvelbänkar, där både radioapparater och bobsleighs ha sett dagen. Vid långborden är platser för två och två vid schackbrädena. Men vad de egentligen syssla med under vinterkvällarna, är förberedelserna till en fest, som de hålla på våren. Varje år välja de något ämne, som de kanske ha läst om i någon spännande bok eller sett på någon film, och detta ämne studeras noggrant och omsättes så småningom till ett spel. Ett år hade de ett spel om vikingatiden, ett annat år om riddartiden, och ett tredje hette »Östgötapojkar från olika tider», som började med stenåldern — till vilken de hade fått sitt ordförråd från Urakaipa i Heidenstams Svenskarna och deras hövdingar — och gick fram till en präktig Karl XII:s buss. När de så ha bestämt sig för ett ämne, läser fröken Holmberg för dem om kvällarna all möjlig litteratur just om detta, och själva springa de i väg till biblioteken och snoka reda på en hel del intressanta saker. Sedan göra de dekorationer och dräkter och arbetet går undan med fart och glädje.

När de till riddarspelet skulle ha valspråk på sina sköldar, blev det huvudbry för litet var. Efter noggrant betänkande kom en och hade funnit sitt. Det löd: *Var alltid artig!* Efter mycket sökande på biblioteken kom en pojke och sade till fröken Holmberg:

»Äsch, fröken, jag tycker att Ivanhoe hade ett sånt dumt valspråk!»

»Jaså. Vad var det för något då?»

»Ä, det var nånting på latin!»

Under riddarspelet ville de ha en scen, där riddaren skulle vaka i kyrkan innan han drog ut i kriget. Fröken Holmberg gjorde dem föreställningar om, att egentligen fick man inte skämta med sådana saker, och de skulle kanske inte kunna vara allvarliga. Men det slutade med nederlag för fröken Holmberg — som vanligt! »Kan vi inte vara allvarliga?» utbrast en och kastade sig på knä framför henne med skölden upplyftad, »se här då!» och han såg henne stadigt in i ögonen. »Man kan väl tänka på jungfru Maria!» tillade en annan för att tillförsäkra dem en överväldigande seger. Det hela slutade med att de kopierade ett litet kapell från Nyköping och spelade scenen, som blev både högtidlig och allvarlig.

En gång funderade de på att spela ett Luciaspel, men ingen ville förstås vara Lucia, och någon flicka ville de absolut inte ha in i sitt spel. Stycket blev inte uppfört på ett helt år, men till slut enades de, och en av pojkarna iklädde sig kvinnohamn, så det hela slutade lyckligt — men det hade tagit rundlig tid och stor övertalningsförmåga!

För pengarna, som flyta in vid festen — ett år samlade de också 50 öre i veckan — bruka de sedan företaga en resa för att se på något, som de tycka är särskilt intressant. Ofta göra de också exkursioner i trakterna kring Norrköping, där de leva tält- och lägerliv med Anna Holmberg mitt ibland sig som den levande och alltid livssprudlande själen. Hennes högsta önskan är också, att det på många ställen i Sveriges land skall uppstå sådana här små klubbar, där ungdomens intressen kan samlas och ledas, värmas och utvecklas till full blomstring under en förstående och öm hand.

Att framlägga en utopisk önskan kan säkerligen ej vara av ondo. Den skulle i det här fallet vara den, att all Sveriges ungdom böjde sig under den paroll, som Norrköpingspojkarna med heder gjort till sin: Sanning och godhet! *Johan Falck.*

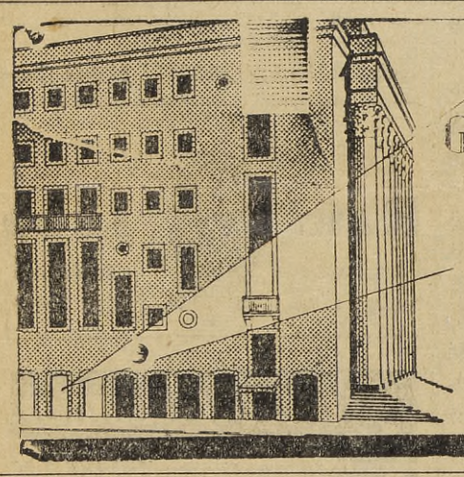

SVENSKA GLASMAGASINET
i Konserthuset
säljer De Svenska Kristallglasbrukens och Orrefors Bruks välkända tillverkningar till brukens egna priser.
Kungl. Hovl.

fattarens minutiösa, till synes petiga men för den slutliga upplösningen väsentliga detaljbehandling, en intensiv psykologisk penetrering, som i sina yttre reflexer tar formen av obetydliga, vardagliga händelser.

Romanmotivet såsom sådant påminner åter om tysken Georg Hermanns »Kubinke». I ena fallet är det en barberare, i andra fallet en glasmästare, som är huvudperson och delvis martyren i en konflikt, som skulle kunna kallas den illegitima barnafaderns tragedi. Men härvid stannar också likheten. Ty den tyska boken är en fullt avsiktlig satir, vädjande ömsom till läsarens löje och ömsom till hans medlidande, medan Hammenhögs berättelse, ogenomskinligt neutral som den är, ingenting blottar om sin upphovsmans åsikter eller känslor.

En del recensenter ha efterlyst »humorn» i denna nya roman. Det är egentligen besynnerligt, att det bara finns två samhällsgrupper — överklass och bönder — som anses värdiga att bliva tagna på fullt allvar. En bonde kan, hur lågt hans utvecklingsstadium än må vara, ådraga sig en författares fulla högaktning (för att icke säga patetiska hyllning!) medan man a priori förutsätter att en småborgare, som förekommer i tryck, skall verka skrattretande. Ett bondbröllop får gärna formas till ett stycke hembygdspoesi, men om boken handlar om en bagare som gifter sig i Smala Gränd, hör det till saken att författaren skall blinka hemligt förstånd åt läsaren, då han med affekterad saklighet beskriver en tillställning som i grund och botten förefaller honom urkomisk.

Hammenhög skildrar människorna utifrån deras egna förutsättningar, deras egna fattningsgåvor och deras egen föreställningsvärd. Det är bokens styrka att han så konsekvent kunnat följa denna linje hela vägen igenom. När han aldrig blinkar god mening åt läsaren eller drar på munnen för egen räkning, är det förmodligen för att han inte finner det i och för sig löjeväckande att vara glasmästare eller butiksbiträde. Han är helt gripen av allvaret i sin uppgift, han är ett medium genom vilket de diktade gestalterna tala.

Denne unge författare torde knappast få sin största publik bland de unga. Dessa ha i våra dagar sitt utpräglade litterära ideal, om vilket man får ett begrepp genom tidningsenquêter och uttalanden av unga litteraturgranskare. Den intellektuella ungdomen är trött på l'art-pour l'art-novellistiken och den rena realismen. Den begär åter program- och tendensböcker, böcker om stora människors bragder eller populära handledningar i psykologi, psykiatri och filosofi. I den mån de unga ännu hålla till godo med romaner böra dessa avspegla den kamp och strid genom vilken människan blir livets herre.

En reflex av denna inställning till litteraturen skönjdes hos den adertonåring, till vilken jag utlånade Hammenhögs bok men som vägrade läsa den, med motiveringen att tiden syntes henne alltför dyrbar för att ödas bort på en djuplodning av en glasmästares själsliga affekter. Ehuru det ligger något av snobbism och inte så litet av klassbetonad vaneföreställning i detta avståndstagande från det vardagliga, kan man väl förstå att ungdomens håg inte drages till en bok som denna. Det är förmodligen en äldre generation förbehållet att värmas och glädjas av detta stycke realistiskt liv, som får sitt ideella inslag genom skildringen av hur personligheten så småningom växer fram ur den till sin andliga konsistens kaotiskt lösa driftvarelsen.

Boken har kommenterats så pass mycket i dagspressen, att en redogörelse för innehållet torde vara obehövlig. Om den har någon tendens, skulle denna ligga just i pilgrimsgången tillbaka till utgångspunkten för det stora misstaget. Den manliga huvudpersonen har vid skiljevägen för sitt livsöde låtit sig lockas av *en* kvinna, medan han i själva verket älskar *en annan*. För att behålla fästmön griper han till undanflykter, som så småningom utveckla sig till stora, ödesdigra lögner, vilka i sin ordning växa till ett helt förbrytarspel av intriger och excentriska påhitt. Den för honom själv så likgiltiga handlingen grinar emot honom som ett dödskallehuvud vart han går. Han tvingas inse att, om han också materiellt kan undgå sina gärningars följder, så kan han inte längre slippa ifrån sig själv. Den beskedliga stackaren reser sig och blir en man. När han håller räddningen i sin hand vill han inte längre begagna sig av den. Fullt medveten om att han dödar varje möjlighet till personlig lycka, blottar han det felsteg, vars konsekvenser han nu varken kan eller vill undfly.

Stilla, nästan omärkligt har vardagsidyllen format sig till ett ödesdrama. Boken visar oss, vare sig författaren haft en tendens eller icke, med vilket ringa mått av dålighet vi begå våra dåliga handlingar — och hur dessa sedan komma att te sig i belysningen av sina in absurdum utdragna konsekvenser. Den beskedlige glasmästaren, som inte velat göra en mask förnär, har fallit för en nyck under synnerligen förmildrande omständigheter — och när hans ödes glashus går i kras, står han där som en sol- och vårman, en farlig dubbelnatur, ja, nära nog en mördare!

Men vägen går uppåt, trots allt. Berövade alla illusioner men stärkta i kunskapen om det egna hjärtats underfulla hemligheter, gå Esther och Albert den långa vägen tillbaka till det förlorade paradiset — d. v. s. livet på tu man hand i det lilla rummet med kök innanför glasmästarverkstaden på Mästersamuelsgatan.

Författaren har hushållat med materialet, så att berättelsen företer en oavbruten stegring. Den är som en byggnad, hopfogad sten på sten, och varje ny iakttagelse, varje belysande detalj utgör det kitt som håller kompositionen samman. Det är egentligen bara de realistiska författarna som äro riktigt spännande. När katastrofen kommer, när det gäller om glasmästaren skall rädda sitt skinn eller sin själ — ja, då vill jag se den som kan slå igen boken utan att ha konstaterat hur det gick!

Och när man slutligen lägger ifrån sig den stora romanen, sker det med en känsla av tillfredsställelse över det visa domslut som fälldes av de tre författare, vilka å Natur och Kulturs vägnar belönade Hammenhögs bok med första priset i förlagets uppmärksammade romanpristävling. Det är ingen billig, briljant och lättvindig seger denne unge författare vunnit med sin första bok. Just för att romanen är en det mödosamma, ärliga och tålmodiga arbetets seger, ger den oss rätt till det glada hoppet att vårt land i Waldemar Hammenhög fått en ny författare av vars hand vi även i framtiden kunna vänta betydande verk.

——

Giron:r 1544
Tidevarvet började 1930 sin åttonde årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 13 dec. 1930 — N:r 50

Prenumerera
på TIDEVARVET för år 1931.
Pris 6 Kr. per år.

Genomsnittliga
totalupplagan på
Göteborgs-Posten
har under 5 år ökats från 23,515 ex.
till **37,717** ex.
En av Sverges mest spridda dagliga tidningar!

Samarbete mellan hem och skola

genom föräldraråd och föräldraföreningar.

I över 30 år har i Amerikas Förenta Stater utförts ett praktiskt och mycket aktivt samarbete mellan hem och skola. Det började med mödraföreningar och fortsattes i föräldra-lärare-(Parent-Teacher) föreningar, vilka sedan samlades i en National Congress of Parents and Teachers (i U. S. A. äro lärarna till ungefär 80 % kvinnor) och nu räknar 1½ miljon medlemmar. Under de senare åren har man även på detta område sökt internationell kontakt, så mycket naturligare, som även i andra länder samma tanke, samarbetstanken, tagit form både i föräldraråd och föräldraföreningar.

Föräldrarådet är kanske lättare att åstadkomma, men den ena formen utesluter icke den andra. Ett föräldraråd bör bestå av läkare, lärare och föräldrar, så att förutsättningar finnas för en allsidig omtanke om barnets väl. Själva namnet vill vädja till *föräldrasinnet* hos de vuxna och kan kanske därför ha en viss betydelse även det.

För något mer än en månad sedan konstituerades i Stockholm ett föräldraråd (med representanter för medicin, psykiatri, psykologi och pedagogik). På dess arbetsprogram skall upptagas: *upplysnings*verksamhet, avsedd både för föräldrar och lärare, särskilt i psykologi (närmast barnpsykologi) samt *diskussioner* om välbehövliga reformer på uppfostrans och undervisningens område. Allt i överensstämmelse med den 1927 beslutade *inre* reformen, med barnets »harmoniska utveckling som mål» och därför med självverksamhet och koncentration i arbetet som betydelsefulla arbetsmetoder och medel.

Då jag vid flera tillfällen utförligare behandlat frågan om de lättare genomförbara reformerna på undervisningsområdet, vill jag här endast nämna, att de gälla ämnena: modersmålet, matematiken och de främmande språkens skrivning.

I alla dessa ämnen kräva psykologiska hänsyn förändringar, som komma att resultera i bättre kunskaper och större arbetsglädje.

Karin Hammar.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6: —, halvår kr. 3: —, kvartal kr. 1: 50. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1930
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.

Giv våra barn hem,

inte endast tak över huvudet, när de äta och sova. Utan giv dem hem, dit de i samförstånd med föräldrarna kunna bjuda sina vänner till en fest eller pratstund. Så slippa de det demoraliserande springet på gatorna, de många besöken på dans- och andra offentliga lokaler — dit även så många oskyldiga gå endast med tanke på att roa sig. Den delade bostaden, enkelrummet med kokvrå, eller rum och kök, kan just ej inbjuda till fest eller förtroligt samspråk en kväll, knappast en söndag. Ty på kvällen och natten skall sovas, och på söndagen arbetas i hemmet.

Giv våra barn arbete,

och gör deras arbetslön så pass att de kunna leva som *»hederliga»* människor, göra rätt för sig, bilda hem, tillfredsställa och utveckla även andliga behov, dit jag också räknar nöjesbehovet. Att låta ungdomen gå arbetslös eller tör en lön som åtminstone vad hundratals flickor beträffar knappt räcker till mer än hyra, är ju rent samhällsvådligt. De skickas medvetet i fördärvet, och så beskärmar man sig över resultatet.

Lär våra barn nykterhet!

Både i skolan och på de så populära barnföreställningarna å biograferna kan det inpräntas hur ruinerande spritens inverkan är för vår kropp, vår ekonomi och vårt människovärde.

Bort med stjärnkulten!

Giv våra barn andra ideal än de större eller mindre stjärnor vars namn i väldiga format lysa från tidningarnas sportsidor och vars prestationer inbringar furstliga honorar, om vilka en mänsklighetens välgörare, en läkare, uppfinnare eller författare aldrig vågat drömma.

De unga flickornas ideal, filmstjärnorna, ha i de flesta fall ingen annan uppgift än att bära upp lyxtoaletter, att dansa, flirta, ibland rida och köra egen lyxbil, samt först och främst att se söta och förföriska ut.

Lär våra barn respekt för människovärdet!

Dela inte människorna i klasser, sämre och bättre, beroende på inkomster och den standard de hålla utåt. Lär dem att varje hederligt, samhällssnyttigt arbete berättigar dess utövare att räknas till den *»bästa» klassen* och *ingen födes sämre.*

Varför skall också både i litteraturen och överallt annars i livet varje duktig människa, varje hjältemodig handling alltid belönas med penningar, ära och överordnade platser. Det ger en känsla av orättvisa till alla de tusenden, vars duglighet och hjältemod aldrig blir känt, uppskattat och belönat. Och det inger tanken, att penningar och ära är det enda som är värt att eftersträva. Tusenden måste ständigt förbli bland de små, osynliga.

Men en människa, stor eller liten, i känslan att ha fyllt sin plikt, att ha levat hederligt och redligt och att ha sin bärgning tryggad är lycklig och har en lycka, som är väl värd att eftersträva.

•

Till sist, ett tack till Laura Petri för hennes utmärkta bok. Måtte våra lagstiftare läsa den. Och måtte fattiga och självförsörjande, gifta och ogifta, mödrar och ensamma få tillfälle att läsa den. Den kan bli en varning för de unga och komma oss äldre att se med mildare ögon på de olyckliga offren för mannens egoism, för drifter och för olyckliga omständigheter.

Moder ur arbetarklassen.

TIDEVARVETS
decembernummer
gratis vid nyprenumeration för år 1931.
Helår kr. 6: —.
Halvår » 3: —.
Postgiro 1544.
!

DET DIMHÖLJDA EUROPA.

(Forts. från sid. 1)

bara blivit värre, ej bättre. Mot Tysklands protest fastslogs i det formulär för avrustning som skall framläggas för den allmänna konferensen, att en blivande avrustningskonvention »icke skulle röra vid de åtaganden som länderna påtagit sig i tidigare existerande fördrag».

— En sådan konvention gå vi aldrig in på, sade Tysklands ombud, greve Bernsdorf, som vet sitt land omgivet av militära fördrag. Sedan blev det frågan om att bestämma tiden för den allmänna konferensen. Greve Bernsdorf föreslog den 5 november nästa år, med motivering att Församlingen givit i uppdrag åt kommissionen att fastställa en så snar tidpunkt som möjligt. Lord Cecil opponerade mot detta, och bestämmandet av tiden överlämnades till Rådet.

Det fälldes bittra och heta ord mellan de båda representanterna, ett gräl av världshistorisk betydelse. Ju längre man uppskjuter den Allmänna konferensen, menade Bernsdorf, ju bättre tid få makterna på sig att rusta, så att de ha något på förslag, innan möjligen en överenskommelse om minskning av rustningsbudgeten kommer till stånd.

Sådant får man inte säga på en offentlig konferens, men det är nog tyvärr riktigt. På den allmänna konferensen lär man få höra militärmakternas representanter förklara att världen får vara nöjd om det går att stoppa den ökning av rustningarna som ägt rum de sista åren. Så har man på det viset klarat sig undan någon verklig nedrustning. Men då är det tämligen säkert att Tyskland gör en drastisk gest och bryter Versaillesfördraget, under hänvisning till att det brutits från andra sidan.

Sedan äro vi där igen.

Den enda möjligheten är, att ett uppskov av Allmänna konferensen ger inte bara rustningsvännerna tid utan även fredsvännerna. Visserligen ha de förra den officiella makten och pressen i det land som framförallt av förklarliga men icke goda skäl står emot avrustningen: Frankrike. Men där finnes fredsvilja inom franska folket, bara man kan komma åt det. Här på bordet där detta skrives, ligger en franska lärarnas fredstidning, som har en upplaga på mellan 80 och 100,000 exemplar. Detta nummer är ägnat åt det kemiska kriget och bör klarlägga för denna stora grupp av lärare hur fåfänga äro Maginots gränsfästningar och hur vanmäktiga alla andra fredsgarantier än samförstånd och grannsämja. Det är inga små pacifistredaktörer som stå för upplysningen utan vetenskapliga auktoriteter.

Under tiden fullfölja Amerikas fredsvänner sin linje att få kriget lagligt bannlyst genom internationell lagstiftning och ha nyligen uppvaktat Hoover därom. Detta anses vara ett steg längre än Kelloggpakten, ty ett land kan stryka sitt namn från en överenskommelse, men en lag kan aldrig förklaras ogiltig av den som bryter den.

Också en annan, ganska djärv plan existerar bland den grupp, som drev fram Kelloggpakten, och det är att göra en kampanj för att Amerika skulle skriva ner sina fordringar på de allierade, mot det att dessa ginge med på nedrustning. Detta skulle då kunna betyda en lättnad av de tyska betalningarna, ty Tysklands europeiska fordringsägare skulle knappt kunna bära sig åt som den eländige i Nya Testamentet, han som fick sina stora skulder efterskänkta och gick direkt och krävde sin gäldenär. Man minns hur det gick honom! Detta att köpa Europas nedrustning för pengar låter som en bra amerikansk idé. Men den är ett utslag av den stämning, som mer och mer griper de icke apatiska inom folken, att nu är läget sådant att det land, som vill fred, måste göra en stor handling som rensar atmosfären.

Det är inte bara över Belgien det ligger en giftdimma. Den är i allra högsta grad symbolisk utom det att den har denna underliga karaktär av förebud eller varning, som små händelser ibland ha, vilka bereda väg för de större.

Elin Wägner.

"Den har vad de flesta andra böcker sakna: den har *eld*, inspirationens, hänförelsens, idealismens eld",
skriver M. Sj. i Nya Wäxiöbladet om den märkliga debutromanen
Den gyllene glorian
Av MÄRTA LINDSTRÖM
Boken har *rent litterärt utomordentligt fängslande partier.* Förf. har ett vaket sinne för de små tingens valörer, hon berättar målande och välnyanserat och *miljön är understundom tecknad med verklig bravur.*
Kalmar.
Den spirande kärleken hos den unga kvinnan har utlöst de vackraste partierna i denna prästroman... Det är förvisso ett beaktansvärt tillskott som förf. genom sin bok givit den moderna svenska skönlitteraturen.
Gunnar Olén i Blekinge Läns Tidn.
Häft. 4: 75, inb. 6: 25.
Lindblads Förlag = Uppsala

smak- och luktnerverna signalera: "harmoniskt" kaffe
Vi äro av naturen utrustade med 4 olika slags smaknerver, som sätta oss i stånd att avgöra, hur en sak smakar. Lukten spelar därvidlag också stor roll. Vi tycka, att något smakar gott, om det påverkar de olika organen i gynnsam riktning. K. F:s kaffe är sammansatt just så, att det ger en harmonisk helhetsverkan. Därför dricka allt flera
KF kooperativas kaffe

?
Råd och Rön

HÄMORRHOIDER
botas lättast med

Omedelbar lindring. Ett stort antal kliniker i utlandet använda **uteslutande detta medel.** 100-tals läkareintyg. Fås å apotek à 2,95 pr tub. Bruksanvisning medföljer.
Generalagent för Skandinavien
MEDISANA, Malmö.

"Deras verkan
var överraskande god. Tröttheten försvann rätt snart och arbetsförmågan ökades betydligt. En känsla av arbetsglädje och välbefinnande inställde sig"
skriver bl. a. en känd kontraktsprost och hovpredikant om Sanokapslarne.
Intresserar Eder snabbaste och tillförlitligaste sättet att ernå fullkomlig nerv- och muskelkraft, energi och arbetsförmåga, samt att undgå vårtrötthet, sömnlöshet och kraftnedsättning, begär prospekt och intyg ang. Sanokapslarne. Sändas gratis och franko.
A.-B. SANOKAPSLAR = Hälsingborg

Drick **Ram** lösa

Vårt lands naturligt alkal enda naiska vatten

En trött husmor
stärkes och livas av
Järnmedicinen **IDOZAN**
Skadar ej tänderna. Förordas av läkare. Fås å alla apotek.

Badinrättningen
Tel: Sö. 330 56
„ „ 48 67
Etablerad 1875.
Södermalms Tvätt- & Badinrättning
Badstugatan 4
Tvättinrättningen
Tel.: Sö. 336 30
„ „ 157 35